

C/2024/3664

26.6.2024

**Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών – Προστασία της βιοποικιλότητας και
συνύπαρξη με τα μεγάλα σαρκοφάγα στην Ευρώπη – Ζητούμενα και ευκαιρίες για τις τοπικές και τις
περιφερειακές αρχές**

(Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(C/2024/3664)

Εισηγητής: Csaba Borboly (RO/EPP), πρόεδρος του Κομητειακού Συμβουλίου Χαργκίτα, Ρουμανία

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ (ΕτΠ),

1. Τονίζει τη σημασία της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και της αρχής της επικουρικότητας. Η δράση της ΕΕ αποτελεί προστιθέμενη αξία λόγω του διασυνοριακού χαρακτήρα της πολιτικής για τα μεγάλα σαρκοφάγα. Ζητεί, συνολικά, να συνεχιστεί η δέσμευση και η ενεργός συμμετοχή των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, με σκοπό να βρεθούν, όπου είναι δυνατόν, νέοι τρόποι βιώσιμης και ασφαλούς συνύπαρξης των εκτρεφόμενων ζώων, των ανθρώπων και των μεγάλων σαρκοφάγων στη γη, το νερό και τον αέρα, με παράλληλη ενίσχυση της βιοποικιλότητας. Προτείνει τα μέτρα των κρατών μελών για την προστασία του εκάστοτε είδους να βασίζονται στα τεχνικά δεδομένα και κριτήρια των τοπικών αρχών που έχουν διαχειριστικές αρμοδιότητες και την ευθύνη έγκρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων εφαρμογής του συστήματος παρέκκλισης, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ ⁽¹⁾ όσον αφορά τα μεγάλα σαρκοφάγα.

2. Κρίνει σημαντική τη χάραξη μιας αντικειμενικής ενωσιακής πολιτικής για τα μεγάλα σαρκοφάγα, η οποία θα συμβάλει στη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 και στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία. Η ΕτΠ υπογραμμίζει τις επιτυχίες της νομοθεσίας της ΕΕ όσον αφορά την προστασία των ειδών που απειλούνται με εξαφάνιση και τη βελτίωση της κατάστασης της φύσης και της βιοποικιλότητας μαζί με τα συναφή οφέλη για τις κοινότητές μας. Όπου αντιμετωπίζονται σοβαρά προβλήματα συνύπαρξης μεγάλων σαρκοφάγων και ανθρώπινης δραστηριότητας, τάσσεται υπέρ ισχυρών προσπαθειών σε ενωσιακό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για την επίλυσή τους και την προώθηση μιας αρμονικής συνύπαρξης. Στα μέτρα προστασίας του εκάστοτε είδους πρέπει πάντα να λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές ανάγκες, καθώς και οι ιδιαιτερότητες κάθε περιφέρειας.

3. Επαναλαμβάνει την εκτίμησή της ότι η οδηγία για τους οικοτόπους είναι κατάλληλη για τον επιδιωκόμενο σκοπό. Υπενθυμίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 16, οι εξαιρέσεις είναι ήδη δυνατές και επιτρέπουν στα κράτη μέλη και τις τοπικές και περιφερειακές αρχές να αναπτύσσουν ορισμένα σχέδια ή έργα διαχείρισης, εφόσον κρίνονται αναγκαία για επιτακτικούς λόγους σημαντικού δημόσιου συμφέροντος (π.χ. ανθρώπινη υγεία, δημόσια ασφάλεια κ.λπ.). Τονίζει ότι το καθεστώς προστασίας ορισμένων ειδών θα πρέπει να επαναξιολογείται περιοδικά με βάση αντικειμενικά κριτήρια δυνάμει της οδηγίας για τους οικοτόπους, λαμβανομένης υπόψη της εξέλιξης των πληθυσμών τους, ώστε να μπορούν να συνυπάρχουν με άλλα άγρια είδη και εκτρεφόμενα ζώα και να βελτιωθεί τόσο η βιοποικιλότητα όσο και η παραδοσιακή διαχείριση των κτηνοτροφικών μονάδων στις αγροτικές περιοχές. Τούτο ισχύει με την επιφύλαξη της σύνεσης που πρέπει να επιδεικνύεται κατά την αξιολόγηση και τη δυναμική τροποποίηση του επιπέδου προστασίας των ειδών με βάση την εξέλιξη των επιπέδων του πληθυσμού τους. Σε περίπτωση προβλημάτων όσον αφορά τη συνύπαρξη με είδη που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας και ανεξαρτήτως του επιπέδου προστασίας τους, θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στη βελτίωση των μέτρων πρόληψης, των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και των μέτρων ευελιξίας που προβλέπονται ήδη στη νομοθεσία της ΕΕ, ιδίως δε στην αποτελεσματική χρήση των παρεκκλίσεων. Όσον αφορά δε την ισχύ των παρεκκλίσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να μεριμνήσει ώστε οι παρεκκλίσεις αυτές να μπορούν να εφαρμόζονται αποτελεσματικά από τα κράτη μέλη, απαγορεύοντας έτσι στα κράτη μέλη να υπονομεύουν την εφαρμογή του εν λόγω συστήματος βάσει θεσπισμένης εθνικής ή αυτοδιοικητικής νομοθεσίας.

⁽¹⁾ Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206 της 22.7.1992, σ. 7).

4. Εκφράζει την ανησυχία της εξαιτίας της αύξησης των κοινωνικών συγκρούσεων που προκαλεί η διαχείριση των μεγάλων σαρκοφάγων και ο αρνητικός αντίκτυπός της στις πολιτικές διατήρησης και αποκατάστασης της φύσης και στην αγροτική ανάπτυξη, ιδίως σε αγροτικές περιοχές όπου οι συγκρούσεις λόγω της συνύπαρξης με ορισμένα είδη έχουν πολλαπλασιαστεί λόγω της μεγάλης αύξησης του πληθυσμού των ειδών αυτών.

5. Θεωρεί ότι τα μεγάλα σαρκοφάγα μπορούν να διαδραματίσουν κείμερο ρόλο συμβάλλοντας στην αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και στη διατήρηση της ισορροπίας τους, ιδίως με τη ρύθμιση των πληθυσμών άλλων ειδών. Τα μεγάλα σαρκοφάγα διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στη φυσική κληρονομιά της Ευρώπης και η επιστροφή τους σε περιοχές της Ευρώπης όπου τα είδη είχαν προηγουμένως εξαλειφθεί αποτελεί σημαντική επιτυχία από άποψη διατήρησης. Ωστόσο, αυτό μπορεί επίσης να επιφέρει σημαντικές προκλήσεις που δεν πρέπει να παραβλεφθούν.

6. Ζητεί μια πραγματική προσέγγιση «από τη βάση προς την κορυφή» όσον αφορά τα μέτρα που στηρίζουν την κατάλληλη επιστροφή ορισμένων μεγάλων σαρκοφάγων στο ευρωπαϊκά εδάφη, σε συνδυασμό με στοχευμένα και εφαρμόσιμα μέτρα για την προστασία των εκτρεφόμενων ζώων και των ζώων βοσκής όπου είναι δυνατόν, καθώς και των ανθρώπων, ιδίως στις ορεινές περιοχές, ενθαρρύνει δε ανεπιφύλακτα την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σε διασυνοριακό επίπεδο.

7. Υποστηρίζει σθεναρά το έργο της πλατφόρμας της ΕΕ για τα μεγάλα σαρκοφάγα και ενθαρρύνει τη διάδοση του έργου της σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και τη δημιουργία συνεργειών με παρόμοιες πρωτοβουλίες. Η ΕΤΠ αξιολογεί θετικά το πιλοτικό έργο περί δημιουργίας περιφερειακών πλατφορμών για τα μεγάλα σαρκοφάγα και προτείνει την επέκτασή τους, με επαρκή ενωσιακή στήριξη και καθοδήγηση, ώστε να προωθηθεί η ανταλλαγή γνώσεων και βέλτιστων πρακτικών. Ειδικότερα, εισηγείται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να παρέχει χρηματοδοτική στήριξη για τη δημιουργία περιφερειακών πλατφορμών, στις περιοχές όπου υπάρχουν σοβαρές συγκρούσεις μεταξύ μεγάλων σαρκοφάγων και της εκτατικής κτηνοτροφίας, έτσι ώστε να προαχθεί η συνύπαρξή τους και η συμμετοχή από τη βάση προς την κορυφή των περιφερειών, των τοπικών αρχών και των κτηνοτρόφων και να αξιολογηθεί η εφαρμογή των αποτελεσμάτων ως μετρήσιμου κριτηρίου αυτής της χρηματοδότησης.

8. Προτείνει οι περιφερειακές πλατφόρμες να καταγράφουν τη δραστηριότητα των διαφόρων ειδών που επιτίθενται στις κτηνοτροφικές μονάδες σε κάθε περιφέρεια. Προτείνει επίσης να παρακολουθούνται και να προλαμβάνονται οι ενέργειες των μεγάλων θηρευτών, όπως οι αετοί και οι γυπαετοί στη νότια Ευρώπη.

9. Προειδοποιεί τους φορείς λήψης αποφάσεων να μην παραβλέπουν το γεγονός ότι το ζήτημα αυτό συνδέεται επίσης στενά με τη σημασία των αγροτικών περιοχών, των κατοίκων τους και των αγροτικών δραστηριοτήτων τους. Η ανάγκη συνύπαρξης των μεγάλων σαρκοφάγων με την παραδοσιακή δραστηριότητα της εκτατικής κτηνοτροφίας απαιτεί από τους φορείς λήψης αποφάσεων να είναι εξαιρετικά προσεκτικοί και να βασίζονται στις πλέον επικαιροποιημένες τεχνικές εκθέσεις, έτσι ώστε, κατά την κατάρτιση νομοθεσίας, να διασφαλίζεται η διατήρηση της χλωρίδας, της πανίδας, αλλά και της ανθρώπινης οικονομικής δραστηριότητας στις αγροτικές και αραιοκατοικημένες περιοχές της Ευρώπης.

10. Θεωρεί απολύτως απαραίτητη την ενωσιακή χρηματοδότηση σε ποσοστό 100 % των μέτρων πρόληψης, μείωσης ή αποζημίωσης ζημιών που προκαλούν τα μεγάλα σαρκοφάγα στα εκτρεφόμενα ζώα ή στις καλλιέργειες και στα οπωροκηπευτικά. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να μεριμνήσει ώστε, μέσω του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, να διατεθούν, χωρίς περιττές διοικητικές διατυπώσεις, επαρκείς πόροι για τη στήριξη των αγροτικών κοινοτήτων, ιδίως εκείνων στις οποίες τα επίπεδα του πληθυσμού των μεγάλων σαρκοφάγων έχουν σημαντική παρουσία. Η εφαρμογή αυτών των αντισταθμιστικών μέτρων δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να οδηγήσει σε μείωση της ενίσχυσης για πρόσθετες δαπάνες που μπορούν να λάβουν οι κτηνοτρόφοι ως αποζημίωση για περιβαλλοντικές υπηρεσίες που παρέχουν σε περιοχές εκτατικής κτηνοτροφίας και, κατά περίπτωση, ως αποζημίωση για αντικειμενική ζημία που υφίστανται λόγω του νομικού καθεστώτος που διέπει την αστική ευθύνη στα κράτη μέλη ή στις περιφέρειές τους.

11. Ζητεί στενό, τεχνικό και διασυνοριακό διάλογο μεταξύ των υπευθύνων χάραξης πολιτικής και των εμπειρογνομόνων σε θέματα βιοποικιλότητας, των ερευνητών, των αρμοδίων αρχών προστασίας της φύσης, των γεωργών, των κτηνοτρόφων, των μελισσοκόμων, των ειδημόνων σε θέματα διαχείρισης της θήρας, των οργανώσεων προστασίας των ζώων, καθώς και των ειδημόνων και των επαγγελματιών από τους κυνηγετικούς συλλόγους και τον δασικό τομέα.

12. Επισημαίνει ότι απαιτείται να διασφαλιστεί υποχρέωση αποζημίωσης, χωρίς περιττή γραφειοκρατία, των ζημιών που προκαλούν τα μεγάλα σαρκοφάγα στο ζωικό κεφάλαιο και στα οικόσιτα ζώα εν γένει. Τα συστήματα αποζημίωσης θα πρέπει να εφαρμόζονται έγκαιρα και να λαμβάνουν πλήρως υπόψη τις οικονομικές επιπτώσεις των ζημιών, συμπεριλαμβανομένων των παράπλευρων επιπτώσεων πέραν του αριθμού των ζώων που θανατώνονται. Οι μηχανισμοί αποζημίωσης θα πρέπει να υπόκεινται σε αξιόπιστο και αναλογικό σύστημα παρακολούθησης, το οποίο θα συνδέεται με την αποδεδειγμένη καταβολή επαρκών προσπαθειών όσον αφορά τα μέτρα πρόληψης, και να είναι προσβάσιμοι σε όλους τους κτηνοτρόφους.

13. Είναι της άποψης ότι η οπτική της ισόρροπης εκπροσώπησης των φύλων θα ήταν σημαντική στο πλαίσιο αυτό για την ενίσχυση της θέσης των γυναικών στους τομείς της γεωργίας και της βιοποικιλότητας. Η ισότητα των φύλων αποτελεί βασική ευρωπαϊκή αξία και θεμελιώδη αρχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης που κατοχυρώνεται στις Συνθήκες και στο άρθρο 23 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ισότητα των φύλων αποτελεί μέσο ανάσχεσης της συρρίκνωσης του πληθυσμού των αγροτικών περιοχών της Ευρώπης.

14. Θεωρεί ότι πρέπει να δημιουργήσουμε ένα περιβάλλον το οποίο θα ευνοεί την ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων και θα προωθεί την ενεργό συμμετοχή των γυναικών και τον ηγετικό τους ρόλο στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στη βιώσιμη γεωργία. Ως εκ τούτου, θα ήταν σημαντικό να υποστηριχθούν πολιτικές για την προώθηση της ισότητας των φύλων στον αγροτικό τομέα, με τη διασφάλιση της δίκαιης εκπροσώπησης και της συμμετοχής των γυναικών στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Η ανάπτυξη στοχευμένων εκπαιδευτικών προγραμμάτων τα οποία θα εστιάζουν στις γεωργικοκτηνοτροφικές τεχνικές και στην επιχειρηματικότητα κρίνεται απαραίτητη για την προσέλκυση γυναικών στους κλάδους αυτούς. Ο στόχος της ισότητας των φύλων θα πρέπει να εδραιωθεί με εξέχοντα τρόπο στην αρχιτεκτονική στόχων της κοινής γεωργικής πολιτικής της περιόδου μετά το 2027.

15. Αναγνωρίζει ότι η συνύπαρξη με τα μεγάλα σαρκοφάγα μπορεί να προκαλέσει προβλήματα για την ανθρώπινη ζωή και ασφάλεια εν γένει και υπογραμμίζει την κρίσιμη ανάγκη διασκέδασης αυτών των ανησυχιών. Η ΕτΠ επισημαίνει ότι υπάρχει ανάγκη να κατανοηθούν πλήρως τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι τοπικές κοινότητες, αναγνωρίζοντας ότι το ζήτημα της ασφάλειας βαίνει πέραν του αριθμού των επιθέσεων. Θεωρεί ουσιώδες να προωθηθεί η εκπαίδευση των τοπικών κοινοτήτων ώστε να αποφεύγονται συμπεριφορές που θα μπορούσαν να αυξήσουν τους κινδύνους επιθέσεων, όπως η ανεπαρκής διαχείριση των αποβλήτων τροφίμων. Απαιτείται ένα αποτελεσματικό και εγκαίρως εφαρμοζόμενο σύστημα παρεκκλίσεων, καθώς και καλά εκπαιδευμένες και εξοπλισμένες ομάδες για την αντιμετώπιση επικίνδυνων καταστάσεων. Η ΕτΠ τονίζει την ανάγκη να βασίζονται οι πολιτικές για την ασφάλεια σε αντικειμενικά κριτήρια, απορρίπτοντας συναισθηματικές τοποθετήσεις οι οποίες μεγαλοποιούν τον κίνδυνο που αντιπροσωπεύουν τα μεγάλα σαρκοφάγα.

16. Υπενθυμίζει ότι η συνύπαρξη ανθρώπων και μεγάλων σαρκοφάγων και ιδίως των λύκων έχει αποδειχθεί επιτυχής σε διάφορες περιφέρειες της Ευρώπης, όπου έχουν εφαρμοστεί αποτελεσματικά προληπτικά μέτρα που συντείνουν στον περιορισμό των ζημιών, συμπεριλαμβανομένης της εγκατάστασης διαφόρων ειδών περιφράξεων, της απόκτησης σκύλων φύλαξης κοπαδιών και της παρουσίας βοσκών· τούτα όμως, με δεδομένους τους περιορισμούς των εφαρμοζόμενων προληπτικών μέτρων σε ορισμένες μονάδες εκτατικής εκτροφής, εξαιτίας του τρόπου διαχείρισης της κτηνοτροφικής μονάδας, π.χ. ημι-άγρια κτηνοτροφία.

17. Αναγνωρίζει ότι η εποπτεία της προστασίας των μεγάλων σαρκοφάγων και η εφαρμογή του συστήματος παρέκκλισης δεν μπορούν να βασίζονται σε ανέφικτο πρακτικά υπολογισμό των ζώων, αλλά πρέπει να γίνονται με βάση τις βέλτιστες διαθέσιμες πληροφορίες που προκύπτουν από επιστημονικά αποδεδειγμένες μεθόδους.

18. Εφιστά την προσοχή στη σημασία της προετοιμασίας των συστημάτων υγείας των ζώων, ιδίως των διασυνοριακών συστημάτων προειδοποίησης και συνεργασίας, για τον αυξανόμενο κίνδυνο επιδημιών, λόγω παραγόντων όπως η κλιματική αλλαγή και η απώλεια οικοτόπων εν γένει και σε περιοχές με αυξανόμενους πληθυσμούς μεγάλων σαρκοφάγων, λόγω της αυξημένης αλληλεπίδρασης μεταξύ άγριων ζώων, εκτρεφόμενων ζώων και ανθρώπων. Ταυτόχρονα επισημαίνει τη σημαντική συμβολή που μπορούν να έχουν τα μεγάλα σαρκοφάγα στην πρόληψη των ζωνοδόσων, καθότι θηρεύουν γηραιά και άρρωστα άγρια οπληφόρα, ωφελώντας κατ' αυτόν τον τρόπο την υγεία των εκτρεφόμενων ζώων και την ανθρώπων μέσω της μείωσης των υποδόχων παθογόνων παραγόντων και ασθενειών και της μετάδοσής τους.

19. Τονίζει ότι η κοινή γεωργική πολιτική θα πρέπει να στηρίζει την προστασία της βιοποικιλότητας και την καλή διαβίωση των ζώων. Τα ταμεία αγροτικής ανάπτυξης στο ΕΓΤΑΑ διαθέτουν αναξιοποίητο δυναμικό για τη στήριξη της συνύπαρξης, ιδίως μέσω επενδύσεων και ενισχυμένων αγροπεριβαλλοντικών ενισχύσεων για περιοχές όπου η παρουσία μεγάλων θηρευτών ενδέχεται να εμποδίζει την εφαρμογή περιβαλλοντικά επωφελών πρακτικών βόσκησης.

20. Εκτιμά ότι η παραδοσιακή κτηνοτροφία στις ορεινές περιοχές είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση πολύτιμων οικοσυστημάτων. Η τήρηση των κατευθυντήριων γραμμών της ΕΕ για τους λειμώνες είναι καίριας σημασίας για τη διατήρηση φυσικών θησαυρών, όπως οι ορεινοί βοσκότοποι και τα λιβάδια.

21. Παρατηρεί ότι οι περιοχές με παρουσία πληθυσμών μεγάλων σαρκοφάγων και οι περιοχές των κτηνοτροφικών δραστηριοτήτων συνήθως αλληλεπικαλύπτονται, γεγονός που καθιστά αναγκαία την εφαρμογή κατάλληλων μέτρων για την πρόληψη των αντιπαραθέσεων, όπως η λήψη προληπτικών μέτρων όπου είναι εφικτό, καθώς και η αποτελεσματική εφαρμογή του συστήματος παρεκκλίσεων που προβλέπεται στην οδηγία.

22. Επισημαίνει ότι, στο πλαίσιο της διεύρυνσης της ΕΕ, θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι υποψήφιοι χώρες λαμβάνουν στήριξη προκειμένου να συμμορφωθούν με τα πρότυπα περιβαλλοντικής προστασίας της ΕΕ και συνύπαρξης με τα μεγάλα σαρκοφάγα, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι τα μελλοντικά κράτη μέλη θα έχουν πρόσβαση σε συσσωρευμένες ορθές πρακτικές, το συντομότερο δυνατόν και με οργανωμένο τρόπο.

23. Τονίζει ότι είναι σημαντικό να δίνεται προτεραιότητα στην ανθρώπινη ζωή και ασφάλεια, όταν μεγάλα σαρκοφάγα εισέρχονται σε κατοικημένες περιοχές και αποτελούν δυνητική απειλή για τους ανθρώπους που ζουν εκεί και την οικονομική τους δραστηριότητα. Συνιστά δε οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές να λαμβάνουν στήριξη για την κατάλληλη αντιμετώπιση τέτοιων καταστάσεων, με μέλημα ότι ο πολεοδομικός σχεδιασμός περιλαμβάνει διατάξεις και για την ασφαλή εκκένωση των σαρκοφάγων, όταν είναι αναγκαίο. Υπενθυμίζει, στις περιπτώσεις αυτές, την ανάγκη να εφαρμόζονται οι παρεκκλίσεις έγκαιρα, όπου πληρούνται οι προϋποθέσεις.

24. Υπογραμμίζει ότι, αν και ευρέως χρησιμοποιούμενη, η τοποθέτηση ηλεκτρικών ή άλλων περιφράξεων σε κατακερματισμένες εκτάσεις —η οποία καθιστά δύσκολη ή και αδύνατη την εφαρμογή στην πράξη των προληπτικών μέτρων, ιδίως σε περιοχές με κτηνοτροφικές μονάδες μικρής κλίμακας ή σε προστατευόμενες περιοχές φυσικού κάλλους όπου οι κατασκευές αυτές θα περιορίζαν την αλληλεπίδραση αυτών των ειδών με άλλα είδη της πανίδας— θέτει περιορισμούς. Ως εκ τούτου, ζητεί μεγαλύτερη ποικιλία μέτρων πρόληψης και συντονισμένη ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών από τις πληγείσες και απειλούμενες τοπικές κοινότητες με την παραδοχή ότι σε ορισμένες περιοχές ή κτηνοτροφικές μονάδες η λήψη προληπτικών μέτρων είναι ανέφικτη ή αναποτελεσματική.

25. Προτείνει να συμπληρωθούν από την Eurostat τα υφιστάμενα δεδομένα για τη βιοποικιλότητα με δεδομένα σχετικά με τα μεγάλα σαρκοφάγα που θα συλλέγονται σε επίπεδο NUTS 3 και με άλλα δεδομένα σχετικά με την παρακολούθηση των πολιτικών, ώστε να παρέχεται στους ιθύνοντες χάραξης πολιτικής η δυνατότητα να βασίζονται σε επικαιροποιημένα επαληθευμένα δεδομένα συλλεγόμενα σύμφωνα με εναρμονισμένη μεθοδολογία σε όλα τα κράτη μέλη.

26. Θεωρεί υψίστης σημασίας να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις περιφέρειες που προσαρμόζονται εκ νέου στη συνύπαρξη με τα μεγάλα σαρκοφάγα, ιδίως δεδομένου ότι, σε πολλές περιπτώσεις, οι περιφέρειες αυτές αντιμετωπίζουν και άλλες γεωγραφικές, οικονομικές και δημογραφικές προκλήσεις, και να υιοθετηθεί μια ολιστική προσέγγιση τόσο κατά τη χάραξη πολιτικής της ΕΕ όσο και κατά τον σχεδιασμό των κρατών μελών.

27. Η εκτατική κτηνοτροφία αποτελεί βασικό πυλώνα ορισμένων περιοχών της ΕΕ, καθότι συμβάλλει στη διατήρηση των βοσκοτόπων τους σε καλή κατάσταση, προσφέρει ποιοτικά προϊόντα, διαμορφώνει το τοπίο, βοηθά στον έλεγχο των δασικών πυρκαγιών, ρυθμίζει τους κύκλους των υδάτων και την ποιότητα του εδάφους, ενισχύει τη βιοποικιλότητα και συμβάλλει στη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς και της ταυτότητας του εκάστοτε τόπου. Πρόκειται, επομένως, για δραστηριότητα συμβατή με τις τοπικές οικολογικές διεργασίες, δεδομένου ότι πρέπει κατ' ανάγκη να προσαρμόζεται σε αυτές για να διατηρείται η παραγωγική διαδικασία.

28. Τονίζει τη σημασία της εκτατικής κτηνοτροφίας ως μέρος του συστήματος και βασικού πλεονεκτήματος για την ανάπτυξη, τη ζωή και την οικονομία της υπαίθρου μας. Δεδομένης της μείωσης του πληθυσμού των αγροτικών περιοχών της Ευρώπης, πρέπει να υποστηρίξουμε τις οικονομικές δραστηριότητες που επιτρέπουν στους κατοίκους τους να παραμένουν εκεί.

29. Σημειώνει ότι, σε πολλά κράτη μέλη, τα προγράμματα αποζημίωσης και πρόληψης επιβάλλουν δυσανάλογο διοικητικό φόρτο στους τραυματίες και στους κτηνοτρόφους. Συνιστά να καταρτιστούν συστάσεις σε επίπεδο ΕΕ σχετικές με την αποζημίωση για υλικές ζημιές και σωματικές βλάβες και, ως εκ τούτου, προτρέπει τους δημόσιους οργανισμούς να εξαλείψουν κάθε περιττή διοικητική διατύπωση, καθώς αυτός είναι ο μόνος τρόπος διασφάλισης ισότιμης πρόσβασης σε ευκαιρίες των ατόμων χαμηλής ειδίκευσης, τα οποία συχνά ζουν σε συνθήκες φτώχειας και σε απομονωμένες περιοχές. Συνεπώς, ενθαρρύνει τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών, για παράδειγμα λαμβάνοντας υπόψη τις εμπειρίες από το πιλοτικό σχέδιο για τη δημιουργία περιφερειακών πλατφορμών για τα μεγάλα σαρκοφάγα.

30. Θεωρεί ότι, εφόσον η εκτατική και μικρής κλίμακας κτηνοτροφία, ιδίως στις παραδοσιακές και φιλικές προς το περιβάλλον παραλλαγές της, συμβάλλει σημαντικά στη διατήρηση και τον εμπλουτισμό της βιοποικιλότητας, είναι αναγκαίο να εφαρμοστούν ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση των σοβαρών προβλημάτων εργασίας, υγείας και ασφάλειας που είναι εγγενή στη δραστηριότητα αυτή. Αυτό συμπεριλαμβάνει όσα προβλήματα προκαλεί η παρουσία μεγάλων σαρκοφάγων, όπως οι ημέρες αδιάλειπτης εργασίας επί εικοσιτετράωρου βάσεως με άγχος και χωρίς αρκετή ανάπαυση. Εν προκειμένω, η ΕτΠ τονίζει την ανάγκη να παρέχεται πρόσθετη χρηματοδοτική στήριξη για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων.

31. Προτείνει να διατίθενται στα κράτη μέλη πρόσθετοι πόροι για την πλήρη κάλυψη του κόστους των προληπτικών και των αντισταθμιστικών μέτρων που εφαρμόζονται για τη διασφάλιση της αρμονικής συνύπαρξης.

32. Εκφράζει την ικανοποίησή της για την ανάληψη δραστηριοτήτων επιστημονικής έρευνας και καινοτομίας σε πολλά κράτη μέλη με σκοπό την αρωγή στην πρόληψη ή τη μείωση των αντιπαραθέσεων και τη βελτίωση της συνύπαρξης με τα μεγάλα σαρκοφάγα, καθώς και για το γεγονός ότι τα εργαλεία έξυπνης γεωργίας και κτηνοτροφίας, όπως οι δρόνοι, η θερμική απεικόνιση και τα συστήματα του διαδικτύου των πραγμάτων, συμβάλλουν σε πολλές περιπτώσεις στη μείωση ή ακόμη και στην πρόληψη των ζημιών.

33. Υπενθυμίζει ότι, για να χρησιμοποιηθούν έξυπνα και ψηφιακά εργαλεία με σκοπό την πρόληψη των επιθέσεων από μεγάλα σαρκοφάγα, απαιτείται συνολική ευρυζωνική σύνδεση σε όλες τις περιοχές της ΕΕ και δη στις αγροτικές, απομακρυσμένες και ορεινές, οι οποίες είναι οι περιοχές που πλήττονται περισσότερο από αυτές τις επιθέσεις.

34. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη διαβουλεύονται με τις αρμόδιες τοπικές και περιφερειακές αρχές κατά την κατάρτιση των εκθέσεων για τη βιοποικιλότητα τις οποίες πρέπει να υποβάλουν έως το 2025, προκειμένου να διασφαλίσουν ότι οι τοπικές προοπτικές περιλαμβάνονται σε αυτές, με μέριμνα ώστε να συνεκτιμώνται στη διαχείριση των μεγάλων σαρκοφάγων οι πληροφορίες που έχουν στη διάθεσή τους οι αρμόδιες αρχές και να χρησιμοποιούνται αντικειμενικές μέθοδοι στην αξιολόγηση της κατάστασης των εν λόγω ταξινομητικών ομάδων.

35. Εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι η διατήρηση των μεγάλων σαρκοφάγων και ιδίως των λύκων αποτελεί κοινή ευρωπαϊκή προτεραιότητα και, ως εκ τούτου, θα μπορούσαν να βελτιωθούν περαιτέρω στα κράτη μέλη η συλλογή δεδομένων, η αξιολόγηση και ο σχεδιασμός πολιτικής για τα μεγάλα σαρκοφάγα. Ως εκ τούτου, συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναπτύξει κατάλληλη μεθοδολογία που θα επιτρέπει στα κράτη μέλη να υπολογίζουν την κατάσταση των μεγάλων σαρκοφάγων με τη βοήθεια ομοιογενών κριτηρίων και, άρα, να αναπτύσσουν ρεαλιστικές και συνεπείς πολιτικές με τον στόχο της προστασίας τους και της συνύπαρξής τους με τις ανθρώπινες δραστηριότητες και ιδίως τις κτηνοτροφικές.

36. Θεωρεί ότι, σε σύγκριση με την κατάσταση που επικρατούσε πριν από το 1992, ο αριθμός και η χωρική κατανομή των μεγάλων σαρκοφάγων έχουν αυξηθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να απαντώνται όχι μόνο στους προγενέστερους οικοτόπους τους, αλλά και σε περιοχές όπου δεν είχαν κάνει την εμφάνισή τους εδώ και αιώνες ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, όπου δεν ήταν ποτέ παρόντα. Ως εκ τούτου, το ένα τέταρτο του εδάφους της ΕΕ επηρεάζεται πλέον άμεσα από τη συνύπαρξη με τα μεγάλα σαρκοφάγα και είναι πλέον καιρός να εξεταστεί αν η τρέχουσα στήριξη και οι ισχύουσες θεσμικές ρυθμίσεις βρίσκονται στη σωστή κλίμακα και μπορούν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις εκτενώς μεταβληθείσες συνθήκες.

37. Εισηγείται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ευαισθητοποιήσει τα κράτη μέλη ως προς την ανάγκη να σημειωθεί πρόοδος στην επίλυση αντιπαραθέσεων σχετικών με την υπερβολική εξάπλωση των μεγάλων σαρκοφάγων με τη βοήθεια μέτρων που περιλαμβάνονται στη νομοθεσία της ΕΕ, όπως η —περιορισμένη και επιλεκτική— θανάτωση ορισμένων εξ αυτών, κατ' εφαρμογή του συστήματος παρεκκλίσεων που διαλαμβάνεται στο άρθρο 16 της οδηγίας 92/43/CC στην περίπτωση ειδών η κατάσταση των οποίων σε τοπικό επίπεδο εγγυάται το ουδέτερο αποτέλεσμα αυτών των επιλεκτικών θανατώσεων.

38. Διαβεβαιώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη για την παροχή της στήριξης της εφόσον εφαρμόζουν την αγροτική θωράκιση παράλληλα με τις αρχές της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και της επικουρικότητας κατά τον σχεδιασμό των πολιτικών και την προσαρμογή των συστημάτων ανάπτυξης και στήριξης όσον αφορά τα μεγάλα σαρκοφάγα, ιδίως από τη στιγμή που ότι τα μεγάλα σαρκοφάγα ζουν σχεδόν αποκλειστικά σε αγροτικές περιοχές.

39. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τη δυνατότητα απόδοσης μεγάλης σημασίας στην υποστήριξη της βασικής έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στον τομέα της συνύπαρξης με τα μεγάλα σαρκοφάγα κατά τη διαμόρφωση των πολιτικών, προκειμένου να καταστεί πιο αποτελεσματική, προσβάσιμη και οικονομικά προσιτή η τεχνολογία που έχουν στη διάθεσή τους τόσο οι κτηνοτρόφοι όσο και οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές.

40. Τονίζει ότι είναι επίσης ανοικτή σε δραστηριότητες εκτίμησης εδαφικού αντικτύπου του ισχύοντος νομικού πλαισίου και των μελλοντικών πολιτικών για τα μεγάλα σαρκοφάγα, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

41. Εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι, ελλείψει επαρκούς κοινωνικής αποδοχής, οι αντιπαραθέσεις σχετικά με τα μεγάλα σαρκοφάγα μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τη συνύπαρξη. Ως εκ τούτου, θεωρεί υψίστης σημασίας να χρησιμοποιηθούν κατάλληλοι δίαυλοι επικοινωνίας που να καλύπτουν τις διαφορετικές ανάγκες των ατόμων, διασφαλίζοντας την προσβασιμότητα για όλους. Αυτό περιλαμβάνει την επιτακτική ανάγκη ανάπτυξης πολιτικών βασισμένων σε αντικειμενικά στοιχεία προσαρμοσμένα στην κατάσταση που επικρατεί στην εκάστοτε περιοχή, διάδοσης πληροφοριών, ανταλλαγής ορθών πρακτικών και παροχής συμβουλών και βοήθειας για την ενίσχυση της συμπεριληπτικότητας, λαμβανομένης, κατά περίπτωση, υπόψη της ιδιαίτερης κατάστασης της εκάστοτε γλωσσικής μειονότητας.

42. Τονίζει την ανάγκη για αποτελεσματική εκπαίδευση των ποιμενικών σκύλων και των σκύλων φύλαξης κοπαδιών με σκοπό την προστασία του ανθρώπου και τη μείωση των κινδύνων για άλλα ζώα. Προτείνει επίσης την ανάπτυξη πρακτικών καλής διαβίωσης για τους σκύλους αυτούς και συνιστά την ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών για τη φροντίδα των ηλικιωμένων σκύλων.

43. Τονίζει τις οικονομικές ευκαιρίες που προσφέρει η παρουσία μεγάλων σαρκοφάγων όσον αφορά τον βιώσιμο τουρισμό, την έρευνα και το εμπορικό σήμα των τοπικών προϊόντων και ενθαρρύνει τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών.
44. Θεωρεί ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, η εξάπλωση των μεγάλων σαρκοφάγων είναι προς το κοινό μας συμφέρον, αλλά σε άλλες περιπτώσεις πλήττει το κοινό συμφέρον των αγροτικών οικοτόπων. Δεν γίνεται οι αρνητικές εξωγενείς επιδράσεις που συνδέονται με αυτό το φαινόμενο να βαρύνουν μόνο τις κοινότητες που επηρεάζονται άμεσα. Ως εκ τούτου, ζητεί την αλληλεγγύη των αστικών περιφερειών και εν γένει των πολιτών που δεν έχουν ακόμη μεγάλα σαρκοφάγα κοντά στις κατοικίες τους.
45. Χαιρετίζει τις προσπάθειες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να διασφαλίσει ότι η νομοθεσία της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα και τα μεγάλα σαρκοφάγα θα ευθυγραμμίζεται περισσότερο με τις διεθνείς νομικές υποχρεώσεις των κρατών μελών.
46. Προτείνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να συμπεριλάβει τα σχετικά πορίσματα άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ κατά τον προγραμματισμό της περιόδου μετά το 2027, προκειμένου να αξιολογήσει τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να παρασχεθεί πιο στοχευμένη χρηματοδότηση από τα ταμεία της ΕΕ για την προστασία της βιοποικιλότητας και τη συνύπαρξη με τα μεγάλα σαρκοφάγα, ενδεχομένως με τον καθορισμό ειδικά προσαρμοσμένων μέσων στήριξης.
47. Υποστηρίζει τη συμμετοχή των τοπικών ενδιαφερόμενων μερών, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων αρχών, των ερευνητών, των φορέων διατήρησης της φύσης, των ΜΚΟ, των κυνηγών, των θηροφυλάκων, των δασοκαλλιεργητών και των κτηνοτρόφων, στη μεταφορά γνώσεων και στη διάδοση βέλτιστων πρακτικών, μεταξύ άλλων και εκείνων που προέρχονται από έργα του προγράμματος LIFE, καθώς και ορθών παραδειγμάτων διαχείρισης του δικτύου Natura 2000.
48. Θεωρεί ότι η παρουσία ειδών όπως ο λύκος και η αρκούδα σε ανθρωπογενή περιβάλλοντα σημαίνει ότι πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια για τη συνύπαρξη των εν λόγω ζώων με ορισμένες οικονομικές δραστηριότητες, έτσι ώστε να μειωθούν οι επιπτώσεις που προκαλούν οι επιθέσεις τους στο εκτατικό εκτρεφόμενο ζωικό κεφάλαιο. Για να διατηρηθεί ο πληθυσμός του, είναι αναγκαίο να προκριθούν μέτρα επαρκούς περιορισμού και αντιστάθμισης των ζημιών στην εκτατική κτηνοτροφία.
49. Υπογραμμίζει τη σημασία της αντιμετώπισης όλων των ειδών μεγάλων σαρκοφάγων. Ο δημόσιος διάλογος συχνά επικεντρώνεται μόνο στις αρκούδες και στους λύκους. Ωστόσο, προκύπτουν συγκεκριμένα προβλήματα και αντιπαράθεσεις σχετικά με τους ευρασιατικούς και τους ιβηρικούς λύγκες, τα χρυσά τσακάλια, τους αδηφάγους, τους αετούς, τους γύπες, τους γυπαετούς και άλλα αρπακτικά πτηνά, που σε ορισμένες περιπτώσεις συνδέονται με συγκεκριμένες περιοχές, όπως η θήρευση ημιεξημερωμένων ταράνδων από αδηφάγους στη Σουηδία και τη Φινλανδία.
50. Εκφράζει την ανησυχία της σχετικά με την παρουσία υβριδίων λύκου-σκύλου, τα οποία αποτελούν πρόβλημα για τη βιοποικιλότητα και ενδέχεται να προκαλέσουν ζημίες στις ανθρώπινες δραστηριότητες. Θα πρέπει να προωθηθούν μέτρα για την πρόληψη του υβριδισμού, ειδικότερα για τον έλεγχο των αδέσποτων και των ελεύθερα περιφερόμενων σκύλων. Τα υβρίδια θα πρέπει να εξακολουθήσουν να μην περιλαμβάνονται στα προστατευόμενα είδη της ΕΕ, αλλά κρίνεται σκόπιμο να ληφθούν μέτρα για την πρόληψη της σκόπιμης ή εσφαλμένης θανάτωσης λύκων ως υβριδίων λύκου-σκύλου.
51. Υποστηρίζει και δίνει μεγάλη έμφαση σε έργα τα οποία αναπτύσσονται και δοκιμάζονται σε ορισμένες ορεινές περιοχές που χαρακτηρίζονται από μεγάλο αριθμό ζώων βοσκής κατά τους θερινούς μήνες και τα οποία μπορούν να συνδυάσουν διάφορα στοιχεία, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της ιστορίας, του πολιτισμού και των παραδόσεων των ορεινών βοσκοτόπων. Τα εν λόγω ειδικά έργα όχι μόνο προωθούν τις τοπικές ιδιαιτερότητες, αλλά και συνδυάζουν τη χρήση παραδοσιακών συστημάτων πρόληψης, συμπεριλαμβανομένης της δοκιμής τεχνολογικών εργαλείων που χρησιμοποιούν την τεχνητή νοημοσύνη.
52. Τονίζει ότι είναι σημαντικό, ιδίως στην περίπτωση των εκτατικών εκμεταλλεύσεων ελεύθερης ή ημιελεύθερης βοσκής, να παρασχεθεί οικονομική στήριξη στο προσωπικό που επικουρεί τους κτηνοτρόφους, δεδομένου ότι η παρουσία μεγάλων σαρκοφάγων απαιτεί συνεχή παρουσία, τόσο την ημέρα όσο και τη νύχτα, για την επιτήρηση των ζώων βοσκής, και παράλληλα να ενθαρρυνθεί η εκ περιτροπής βόσκηση, η οποία συνιστά αποτελεσματικότερη τεχνική απ' ό,τι η συνεχής βόσκηση. Υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι, ιδίως σε αυτό το είδος των κτηνοτροφικών μονάδων, οι επιθέσεις από μεγάλα σαρκοφάγα συμβαίνουν κυρίως κατά τη διάρκεια της νύχτας. Πράγματι, κατά τη διάρκεια των τελευταίων περιόδων ορεινής βόσκησης, επήλθε μια φυσική αλλαγή στο σύστημα βόσκησης, δεδομένου ότι, με την άφιξη μεγάλων σαρκοφάγων, η ισορροπία που είχε παγιωθεί τον περασμένο αιώνα άλλαξε δραματικά. Έχει παρατηρηθεί ότι, σε πολλούς ορεινούς βοσκοτόπους, τα ζώα τείνουν να αποφεύγουν τη βόσκηση στις πιο απομακρυσμένες περιοχές βοσκοτόπων που βρίσκονται κοντά σε δασικές εκτάσεις, προς όφελος των περιοχών που γειτνιάζουν άμεσα με τα κτήρια, ακριβώς λόγω του φόβου αιφνίδιων επιθέσεων από μεγάλα σαρκοφάγα. Αυτό οδηγεί σε αλλαγή της χορτονομής, με αύξηση των ζιζανίων και επακόλουθη επέκταση των δασικών εκτάσεων που έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην βιοποικιλότητα.

53. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει το ενδεχόμενο πιο στοχευμένης χρηματοδότησης, στηρίζοντας έργα, τα οποία χρηματοδοτούνται σήμερα κυρίως από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, σε ορεινές αγροτικές περιοχές που χαρακτηρίζονται από εκτατική κτηνοτροφία ελεύθερης ή ημιελεύθερης βοσκής. Πολύ συχνά, σε αυτό το είδος κτηνοτροφίας, είναι δύσκολο ή αδύνατο να εφαρμοστούν παραδοσιακά συστήματα πρόληψης. Ταυτόχρονα, αυτή η μέθοδος κτηνοτροφίας διατηρεί και προστατεύει τη βιοποικιλότητα, το τοπίο και τις τοπικές παραδόσεις.

54. Επισημαίνει ότι η αντίληψη περί οικολογικών και ψηφιακών ζητημάτων είναι μία από τις αιτίες των σημερινών αντιδράσεων στον τομέα. Είναι αναγκαίο να συμμεριστούμε τις ανησυχίες των γεωργών και των κτηνοτρόφων και, με τη συμμετοχή τους, να βρούμε λύσεις χάρη στις οποίες δεν θα αισθάνονται ότι υπάρχει αδιαφορία για τα προβλήματά τους.

Βρυξέλλες, 17 Απριλίου 2024.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Vasco ALVES CORDEIRO